

RUBRIC VERGELIJKEN

Toelichting

Deze rubric is ontwikkeld in het kader van het project *Bevorderen van genrespecifieke teksten schrijven in de Mens- & Maatschappijvakken*¹. Er zijn rubrics ontwikkeld voor het beoordelen van teksten in de genres vergelijken, verklaren en argumenteren, voor leerlingen in het voorgezet onderwijs.

De rubric Vergelijken bestaat uit drie onderdelen en acht criteria. In totaal kunnen er 44 punten behaald worden. Voor de meeste criteria zijn 6 punten te behalen. Voor onderdeel "genrespecifiek" criteria inleiding en slot zijn echter 4 punten te halen. Hoe het aantal punten tot een cijfer wordt getransformeerd is aan de docent.

Criteria

1. genrespecifiek

- inleiding
- midden
- slot

2. schrijven algemeen

- Afstemming op publiek
- Samenhang
- Woordgebruik/spelling

3. vakspecifiek

- Gebruik vakbegrippen
- Correcte vakinhoud

N.B. Deze vakspecifieke criteria dienen voor het specifieke vak en het niveau/leerjaar van de leerling geëxpliciteerd te worden. Bijvoorbeeld het verschil tussen basale en complexe vakbegrippen dient vooraf vastgelegd te worden.

---

¹ Dit project is gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), projectnummer 405-14-505.

1. GENRESPECIFIEK VERGELIJKEN

INLEIDING (max 4 p)			
1	2	3	4
<p>Er is een inleiding, maar de vergelijking wordt niet echt geïntroduceerd, noch de kenmerken waarop vergeleken wordt.</p> <p>OF:</p> <p>Er is geen inleiding.</p>	<p>Er is een inleiding en 1 van de onderstaande:</p> <p>☐ Introduceert de vergelijking in de inleiding.</p> <p>☐ Introduceert de kenmerken waarop vergeleken zal worden.</p> <p>☐ Begint nog niet met uitwerken van de vergelijking in de inleiding.</p>	<p>Er is een inleiding en 2 van de onderstaande:</p> <p>☐ Introduceert de vergelijking in de inleiding.</p> <p>☐ Introduceert de kenmerken waarop vergeleken zal worden.</p> <p>☐ Begint nog niet met uitwerken van de vergelijking in de inleiding.</p>	<p>Introduceert de vergelijking en de kenmerken waarop vergeleken zal worden</p> <p>Begint nog niet met uitwerken van de vergelijking in de inleiding.</p>

MIDDENSTUK (max 6 p)					
1	2	3	4	5	6
Noemt 1 kant van de vergelijking (waardoor de vergelijking niet navolgbaar is).	Noemt beide kanten van de vergelijking.	Noemt beide kanten van de vergelijking en werkt die uit. Noemt daarbij zowel verschil(len) als overeenkomst(en) .	Noemt beide kanten van de vergelijking en werkt die uit. Kiest een effectieve structuur voor het beschrijven van de vergelijking. Noemt verschil(len) en overeenkomst(en) .	Benoemt te vergelijken kenmerken . Noemt beide kanten van de vergelijking en werkt die uit. Kiest een effectieve structuur voor het beschrijven van de vergelijking. Een complexe vergelijking wordt toch heel helder en informatief. Noemt verschillen en overeenkomsten en werkt zowel verschillen als overeenkomsten uit.	Benoemt te vergelijken kenmerken . Noemt beide kanten van de vergelijking en werkt die uit. Kiest een effectieve structuur voor het beschrijven van de vergelijking. Een complexe vergelijking wordt toch heel helder en informatief. De vergelijking is duidelijk meer dan een opsomming . Noemt verschillen en overeenkomsten en werkt zowel verschillen als overeenkomsten uit. De vergelijking is evenwichtig : evenveel aandacht voor overeenkomsten en verschillen en evenveel aandacht voor beide kanten van de vergelijking.

SLOT (max 4 p)			
1	2	3	4
<p><i>Geen van de hiernaast genoemde kenmerken is in voldoende mate aanwezig of er is geen conclusie.</i></p>	<p>Er is een conclusie en 1 van de onderstaande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Herhaalt de kenmerken waarop vergeleken werd. ☐ Vat de vergelijking krachtig samen. ☐ Noemt geen nieuwe uitwerking van de vergelijking in de conclusie. 	<p>Sluit af met een conclusie en 2 van de onderstaande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Herhaalt de kenmerken waarop vergeleken werd ☐ Vat de vergelijking krachtig samen. ☐ Noemt geen nieuwe uitwerking van de vergelijking in de conclusie. 	<p>Sluit af met een conclusie en herhaalt de kenmerken waarop vergeleken werd, vat de vergelijking krachtig samen. Noemt geen nieuwe uitwerking van de vergelijking in de conclusie.</p>

2. SCHRIJVEN

AFSTEMMING OP PUBLIEK (max 6 p.)					
1	2	3	4	5	6
<p>Hanteert over het geheel genomen geen aantrekkelijke stijl die getuigt van begrip voor de lezer (te informeel of te formeel).</p> <p>Schrijft een onaantrekkelijke inleiding en een zeer zwakke afsluitende zin in de conclusie.</p> <p>Past de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies niet toe.</p>	<p>Is over het geheel genomen niet-consistent in het hanteren van een aantrekkelijke stijl die getuigt van begrip voor de lezer.</p> <p>Schrijft geen pakkende inleiding en een zwakke afsluitende zin in de conclusie.</p> <p>Past de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies nog niet altijd toe.</p>	<p>Is over het geheel genomen in staat een aantrekkelijke stijl te hanteren (niet te informeel en niet te formeel) die getuigt van begrip voor de lezer.</p> <p>Schrijft een matig pakkende inleiding en geen krachtige afsluitende zin in de conclusie.</p> <p>Hanteert de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies correct.</p>	<p>Is over het geheel genomen in staat een aantrekkelijke stijl te hanteren die getuigt van begrip voor de lezer en varieert soms in de constructie van zinnen, hanteert soms eenvoudige stijlfiguren of beeldspraak.</p> <p>Schrijft een redelijk pakkende inleiding en een redelijk krachtige afsluitende zin in de conclusie.</p> <p>Hanteert de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies correct.</p>	<p>Is over het geheel genomen in staat een aantrekkelijke stijl te hanteren die getuigt van begrip voor de lezer en varieert in de constructie van zinnen, hanteert stijlfiguren of beeldspraak.</p> <p>Schrijft een pakkende inleiding en een krachtige afsluitende zin in de conclusie.</p> <p>Hanteert de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies correct.</p>	<p>Is over het geheel genomen in staat een aantrekkelijke stijl te hanteren die getuigt van begrip voor de lezer en varieert op originele wijze in de constructie van zinnen, hanteert originele stijlfiguren of beeldspraak.</p> <p>Schrijft een zeer pakkende inleiding en een zeer krachtige afsluitende zin in de conclusie die de lezer bij blijft.</p> <p>Hanteert de bij de tekstsoort (bv. brief/ recensie, essay etc.) horende conventies correct.</p>

SAMENHANG (max. 6p)					
1	2	3	4	5	6
<p>Ordent de informatie zodanig dat de lezer de gedachtegang soms wel en soms niet kan volgen en het schrijfdoel slechts gedeeltelijk bereikt wordt.</p> <p>Gebruikt de meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) meestal correct. Met andere voegwoorden komen nog fouten voor.</p> <p>Fouten met verwijswoorden komen regelmatig voor.</p> <p>Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is regelmatig niet duidelijk.</p>	<p>Ordent de informatie zodanig dat de lezer de gedachtegang meestal gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel grotendeels bereikt wordt.</p> <p>Gebruikt de meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) correct. Met andere voegwoorden komen nog fouten voor.</p> <p>Fouten met verwijswoorden komen regelmatig voor.</p> <p>Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk.</p>	<p>Ordent de informatie zodanig dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt.</p> <p>Gebruikt de meest bekende voegwoorden (en, maar, want, omdat) correct. Met andere voegwoorden komen nog fouten voor.</p> <p>Fouten met verwijswoorden komen soms voor.</p> <p>Samenhang in de tekst en binnen samengestelde zinnen is niet altijd duidelijk. Er is een alinea-indeling.</p>	<p>Ordent de informatie zodanig dat de lezer de gedachtegang gemakkelijk kan volgen en het schrijfdoel bereikt wordt.</p> <p>Gebruikt veel voorkomende verbindingswoorden (als, hoewel) correct.</p> <p>De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot.</p> <p>Maakt soms nog onduidelijke verwijzingen en fouten in de structuur van de tekst. Er is een alinea-indeling.</p>	<p>De gedachteopbouw is logisch en consequent met hier en daar een niet hinderlijk zijspoor.</p> <p>Geeft verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen over het algemeen goed aan door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden</p> <p>De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot.</p> <p>Kan alinea's maken en inhoudelijke verbanden expliciet aangeven.</p>	<p>Geeft een complexe gedachtegang helder weer.</p> <p>Geeft verband tussen zinnen en zinsdelen in samengestelde zinnen goed aan door het gebruik van juiste verwijs- en verbindingswoorden.</p> <p>Lange, meervoudig samengestelde zinnen zijn goed te begrijpen en correct.</p> <p>De tekst bevat een volgorde; inleiding, kern en slot.</p> <p>Alinea's zijn verbonden tot een coherent geheel.</p> <p>Geeft duidelijk aan wat de hoofdzaken zijn en wat ondersteunend is.</p>

WOORDGEBRUIK & SPELLING (max 6 p.)					
1	2	3	4	5	6
<p>Gebruikt alleen frequent voorkomende woorden en maakt veel fouten in de woordkeus. Varieert het woordgebruik nauwelijks.</p> <p>OF:</p> <p>Kopieert te veel uit bronteksten.</p> <p>Maakt fouten in basale spelling en veel fouten in eigenaardigheden* van de spelling, werkwoordspelling en hoofdletters en leestekens.</p>	<p>Gebruikt frequent voorkomende woorden en maakt nog een enkele fout in de woordkeus. Varieert in geringe mate</p> <p>OF:</p> <p>Leunt te veel op bronteksten.</p> <p>Maakt een enkele fout in basale spelling, maar meerdere fouten in eigenaardigheden van de spelling en/of werkwoordspelling en hoofdletters en leestekens.</p>	<p>Gebruikt eigen woorden.</p> <p>Gebruikt frequent voorkomende woorden en heeft variatie in woordkeus, meestal adequaat.</p> <p>Maakt geen fouten in basale spelling, maar wel fouten in eigenaardigheden van de spelling en/of fouten in de werkwoordspelling en/of fouten in hoofdletters en leestekens.</p>	<p>Gebruikt eigen woorden.</p> <p>Maakt optimaal gebruik van frequent voorkomende woorden en heeft een ruime variatie in woordkeus.</p> <p>Maakt geen fouten in basale spelling, maar wel enkele fouten in eigenaardigheden van de spelling en/of enkele fouten in de werkwoordspelling en/of fouten in hoofdletters en leestekens.</p>	<p>Gebruikt eigen woorden.</p> <p>Maakt foutloos gebruik van frequent en minder frequent voorkomende woorden.</p> <p>Hanteert een ruime variatie in woordkeus.</p> <p>Maakt geen fouten in basale spellingen en in de werkwoordspelling, maar wel een enkele fout in eigenaardigheden van de spelling en/of fouten in hoofdletters en leestekens.</p>	<p>Gebruikt eigen woorden.</p> <p>Maakt optimaal gebruik van een zeer rijk en gevarieerd woordgebruik.</p> <p>Spelling, hoofdletters en leestekens zijn foutloos.</p>

*eigenaardigheden van spelling: aaneenschrijven/losschrijven, woorden die niet klankzuiver worden gespeld vanwege morfologische principes, spelling van leenwoorden, tussenklanken, trema en koppelteken.

3. VAKSPECIFIEK (verder te specificeren door de docent voor eigen vak en niveau van de leerlingen)

GEBRUIK VAKBEGRIPPEN					
1	2	3	4	5	6
Gebruikt geen/nauwelijks vakbegrippen .	Gebruikt basale vakbegrippen en maakt daar nog fouten in.	Gebruikt basale vakbegrippen foutloos	Gebruikt basale vakbegrippen foutloos en gebruikt soms complexe vakbegrippen* , maar maakt daarin nog fouten.	Gebruikt basale en complexe vakbegrippen correct .	Gebruikt veelvuldig basale en complexe vakbegrippen op correcte wijze.
* onder complexe vakbegrippen kunnen ook metabegrippen vallen zoals bv. oorzaak of verandering.					

CORRECTE VAKINHOUD					
1	2	3	4	5	6
Er komt nauwelijks vakinhoud naar voren in de tekst. OF: Basale vakinhoud komt in de tekst naar voren maar is overwegend onjuist.	Basale vakinhoud komt op correcte wijze naar voren in de tekst.	Basale en complexe vakinhoud komt op correcte wijze naar voren in de tekst.	Basale en complexe vakinhoud komt op correcte wijze naar voren in de tekst. Vakspecifieke verbanden worden op correcte wijze gelegd of dingen worden op correcte wijze in context geplaatst.	Basale en complexe vakinhoud komt op correcte wijze naar voren in de tekst. Vakspecifieke verbanden worden op correcte wijze gelegd of dingen worden op correcte wijze in context geplaatst. Er is sprake van complexiteit en nuance (en een eigen kritische blik en/of meerdere perspectieven).	overstijgt niveau 5, bijvoorbeeld door het kiezen van een inhoudelijk originele invalshoek.

<i>Optioneel:</i>					
<i>Is niet in staat informatie uit verscheidene bronnen samen te vatten.</i>	<i>Is niet altijd in staat informatie uit verscheidene bronnen samen te vatten.</i>	<i>Is in staat informatie uit verscheidene bronnen samen te vatten.</i>	<i>Is in staat informatie uit verscheidene bronnen te synthetiseren (=samenvatten en verbinden) en vermeldt bronnen.</i>	<i>Is in staat informatie uit verscheidene bronnen te synthetiseren (=samenvatten en verbinden), kan de betrouwbaarheid van de bronnen beoordelen en vermeldt bronnen.</i>	<i>Is in staat informatie uit verscheidene bronnen te synthetiseren (=samenvatten en verbinden). Kan de betrouwbaarheid van de bronnen beoordelen en laat deze 'betrouwbaarheidsanalyse' op een goede manier doorwerken in de lijn van de tekst. Vermeldt bronnen.</i>